1873. V. évfolyam. 240. szám. Kedd, deczember 9.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:
Egy évre 10 frt — kr. ½ évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „
Előfizetési pénz s minden közlemény: *Főpiacz, Veczey-ház földszint* a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.

Előfizethetni helyben:
Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj:
Öthasábos petitsorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmü, mint szintén több izbeli hirdetések, alku szerint a legolcsóbb árért.
Bélyegdij: minden beigtatásért külön 30 kr.
„Nyilt-tér“-en megjelenő közlemény öthasábos sorra 15 kr.
Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugy szintén kéziratok sem adatnak vissza.

A számadás napja.

*** Itt van. Már a küszöbön áll. A miniszterek elhagyják a gazdát, az államot s mielőtt eltávoznának. számolniok kell tetteikről.

Ha viszatekintünk e most lelépő kabinet életére, tagadhatlanul, bámulattal kell az előtt megállanunk. Nem azt akarjuk mondani, hogy csodáljuk annak hatalmát, erejét s dicső tetteit. Ellenkezőleg. Azon kell csodálkoznunk, hogy miképen állhatott fen ily tehetetlen kormány Magyarországon csak egy évig is?! Ez a csodák csodája.

Már akkor, midőn a most lelépő miniszterek Lónyait „kimarták“ (ez akkori müszó, nem a mi szótárunkból való) magok közül, felhangzott országszerte az óhajtás, hogy a bukott hős vigye magával egész kabinetjét. — De a miszteri közlegények csak a vezért továbbitották, s ők pedig annak távoztával betették utána szépen az ajtót s benmaradtak a hatalom várában.

Egy év előtt jött létre a jelenlegi kormány, de biz az akkor sem volt uj, sem lélekben, sem testben.

S mégis meg tudott ez a kormánypolczon maradni egy évig!

Szomoru jelenség ez. Mert az látszik ebből, hogy hazánkban nem gondolnak annyit a kormányhatalom miként kezelésével, mint a mennyire az szükséges volna. Ha már egyszer elkövettük a baklövést, hogy oly embert ültettünk a kormányra, a ki nem képes ott megállani, ne resteljük annak kiadni is az utat, ha képtelennek bizonyult be a kormányzásra.

E „megtürés“ aztán meg is termette a maga gyümölcsét. Mert ime, a miniszteri állás most oly gyülöltté vált, hogy arra a szó szoros értelmében nehéz embert fogni.

Ide juttatta e méltóság tekintélyét a deákpárti politika, mely szerint első volt mindig a — párt érdeke, s azután jött csak a közérdek.

Elismerjük mi, hogy a Deákpártban is vannak kitünő férfiak, de épen ezeknek visszahuzódása a kormánytól, — mutatja azt, hogy e párt már lejárta magát.

Most már elkerülhetlenné vált a kormánynak végleges visszalépése. Nem sajnálja e férfiakat senki; egyedül Zichyt kiséri a közvélemény rokonszenve.

Valószinünek látszik, hogy a tehetetlen kormányok korszaka lejárt.

Csak a vezért kell jól megválasztani, a kinek körébe csoportosuljanak valódi kapaczitások s e mellett becsületes férfiak; hogy ne járjunk ugy többé, mint ezelőtt, midőn egy Horváth Bódinak le kellett mondani akkor, midőn Lónyai annyi ideig fen tudta magát tartani. Horváth Bódi pedig a megtestesült becsületesség volt.

No de vessünk fátyolt most ez egyszer a multakra, midőn a jövőbe kell tekintenünk.

Minisztereink most — hála a gondviselésnek, — eltávoznak a bársonyszékekből. Szeretjük hinni, hogy nem is tér vissza azok közül senki, ha csak az ifju Zichy nem.

Akármint történjék a dolog, a lelépő minisztereket meg kell számoltatni. Ezt kivánja az ő érdekök is.

De a nemzetnek is érdekében áll ez. Hadd derüljön ki a való, ha szomoru volna is az.

A számadást megkivánhatják az ujonan vállalkozó miniszterek is, hogy a most lelépő kormány hibája árnyat ne vessen az ő müködésökre is a jövőben.

Legyen a számadás nyilt és őszinte, mert a titkolódzás csak rosz következményeket szülhetne.

Az uralkodó többség pedig ne legyen elfogult egyes személyek iránt, viseltessék szigorusággal az iránt, a ki azt megérdemli, s a közügy rovására ne takargassa el egyes emberek hibáit. Ugy is elég elnézéssel volt a multban, minek pedig a nemzet adta meg busásan az árát.

A ki jól gazdálkodott, annak örömnap lesz a számadás napja; a ki pedig roszul, vagy épen hütlenül kezelte tárczáját: az hadd lakoljon érdeme szerint.

Igy a most lelépő miniszterek számadási napja egyszersmind — az igazság diadalünnepe fog lenni!

— **A bihari 5 pontot**, mely napjainkban elvkérdést képez, szó szerinti szövegében jónak látjuk itt közölni. Megállapittattak a nagyváradi balpárti értekezlet által, az országos balközéppárt pedig 1868. április hó 1-jén fogadá el vezérelvül Budapesten. A pontok a következők:

„Magyarország semmi más nemzetnek vagy országnak alá nem vetett szabad és független ország. A párt mindenekelőtt feladatának azt tekinti tehát, hogy minden alkotmányos eszközzel oda hasson, hogy mindazon törvények, melyek hazánk emlitett függetlenségével ellentétben állanak, megszüntessenek; — megszüntessék ennél fogva:

a) a delegatió intézményét;

b) közös miniszterium.

Azon törvényes intézkedések pedig, melyek biztositásunkra szükségesek, létesittessenek, u. m.

a) Az önálló magyar hadsereg.

b) Létesittessék pénz és kereskedelmi ügyünk függetlensége.

c) Létesittessék hazánk törvényes függetlenségének diplomatiai elismerése.“

— **Hódmezővásárhelyen** közelebbről tartatik meg a tisztujitás. Zilláltabb viszonyok e hazában bajosan vannak egy városban is, mint itt ez uj önálló törvényhatóságban. Óhajtjuk, hogy a tisztujitás ugy sikerüljön, hogy ama tisztikar képes legyen a rend és béke helyreállitására.

— **Az államrendőrség** hir szerint már az ujév kezdetén életbe lép. A rendőrségi osztály feje valószinüleg Jekelfalusi belügyminiszteri tanácsos lesz, a rendőrfönök pedig Thaisz Elek, mivel alkalmasabbat egyátalán nem kaphatnak. — Ugy hallatszik, hogy a rendőrség szervezése igen nagy nehézségekkel fog járni, mert azok az egyének, kik a rendőri hivatalokra igen alkalmasak lehetnének, vonakodnak az állomásokat elfoglalni. A rendőrségi tiszt teljesitését illetőleg sokaknak nincs eléggé tiszta nézete, s efajta szolgálatokat a kémkedés szolgálataival azonositják. Hihetőleg azonban ez előitéletek nem sokára megszünnek, s az államrendőrség sem fog szükölködni alkalmas egyénekben, mi igenis óhajtandó volna a közbiztonság érdekében.

— **Ez is hazafi**, még pedig Lónyai! Lónyai Tivadar ezer frtot adott Sereges községnek — román nyelvü iskola felállitására. Hogy magyar iskola részére mit adott Lónyai ur, arról hallgat a krónika.

— **Osztrák dolgok.** A national-bank holnapi (decz. 10) ülésében határozatot fog hozni a bankszabadalom meghosszabbitását illetőleg. 145 részvényes, ez ülésben részvéte alkalmából részvényeit letéteményezte. — Az osztrák Lloyd „Jonio“ hajója, mely mult hó 25 én hajótörést szenvedett, Cap. h. Angelo görög szigetnél megmentetett, bár magán a hajón s a szállitmányon igen nagy kár esett. A megmentett hajó Cerigoban van. Az utasok más hajóval tovább szállittattak rendeltetésük helye felé.

— **A magyar-horvát kiegyezés** alkalmából a király f. hó 5-én Horvát- s Szlavonország sajtó, politikai és felségsértő vétkeseinek teljes amnestiát adott.

— **Külföldi rövid hirek.** A franczia kormány kinevezte uj követségeit: Larochefoukauld hg. Londonba, gr. Chaudordy Bernbe, Noailles marquis Rómába és Bartholdi Henrik Washingtonba küldetett. — A német kormány Braziliával postaszerződést kötött. — Münchenben még folyton dul a kolera. E hó 5-éről 6-ára 46 halálozás történt. — A Virginius“-hajót a cubai hatóságok nem merik kiszolgáltatni az egyesült államok köztársaságának, mert a nép ellentáll ennek. — A szerb hadügyér Belimarkovics sikkasztást követett el s ezért vád alá helyeztetett. A kár százezer aranyra rug.

Szinügyi viszonyaink.

I.

(**) Nem tagadhatjuk azon szomoru jelenséget, hogy közönségünk igen gyéren látogatja a szinházat. A pártolás az utóbbi év alatt nagyot csökkent. Tavaly a társulat nem kielégitő szervezete s a felemelt árak szokatlansága volt az indok; most van kitünő társulatunk, s a felemelt árak már megszokottá válhattak.

Mostoha viszonyainkat szokták felhozni az idén a szinház üresség ének okául. De mi ugy látjuk, hogy — hála a gondviselésnek — nálunk még nincs oly baj, hogy a müvészet oltárára ne áldozhatnánk.

A mult szinházi évben 3154 ft. s 41 krral kevesebb vétetett be, mint az előbbi évben; most is pedig alig lehet többre kilátás.

Vegyük még ezekhez azon körülményt, hogy 1872-ben csak 1000 ftot kelllett a váradi szinidényre ráfizetni, mig ez évben **9556 frt 90 kr.** a hiány Nagyváradról.

Tetemes áldozat ez a szinügyegylet részéről. Szinészeink másnak nyujtanak élvezetet, s mi viseljük kárukat. Ennek elnézése igen méltánytalan Nagyvárad részéről.

Nagyvárad még tovább is megy. Követel mindent s nem ad semmit.

Annyi bizonyos, hogy a debreczeni szintársulatnak leginkább az állhat érdekében, hogy Nagyváradra menjen a nyári szinidényre, mert ide könnyü az átköltözödés s nem is oly messze van.

Másfelől azonban Nagyváradnak ott van az érdeke, hogy jó szintársulatot kapjon, s e tekintetben a mieinkre — kivéve a mult évet — nem igen lehetett panasz.

Innen a ruhatárt, diszleteket stb. használják ott szinészeink a váradi közönség élvezetére. S mi nemhogy kárpótlást kapnánk, hanem még a veszteségeket is nekünk kell fedezni! A társulat biztositása a nyári idényre is, szinházunknak kiváló érdekében van, ezt a körülményt használják fel a váradiak arra, hogy ők szabjanak nekünk feltételeket a szintársulat átbocsátására nézve.

Helyén volna ez, ha a szinügyegylet üzleti társulat volna, de ez csak lelkesedésből kezeli a szinügyet, a mennyiben a nagyváradiaknak is segédkezet kellene nyujtani.

Ez igazságtalan viszony megszüntetése igen méltányos volna. Az eddigi hiányt fedezni kell, s a jövőről szükséges gondoskodni. Ezt tette feladatává a szinügyegylet, melynek nemes törekvését minden hazafias érzésü polgárnak szent kötelessége támogatni.

Szinügyegyletünk önzetlenül, lelkesült buzgalommal karolta fel a szinmüvészet ügyét, czélja a szinmüvészetet Debreczenben virágzóvá tenni.

De anyagi erővel nem rendelkezhetvén, szüksége van mások pártfogására.

Honnan, kiktől remélhető ez? — arról beszélünk holnap.

Vidéki lapszemle.

‡) Az „Alföld“ elősorolja amaz intézményeket, melyek az országnak legkisebb hasznára, sok esetben kárára vannak s csak költségeinket szaporitják. Ilyen a városi főispánok, a tanfelügyelők s azon statisztikai közegek intézménye, mely adatgyüjtés végett, az ország egyes részeire rendszeresittetett. Ez intézmények megszüntetését, mint égető szükséget, sürgeti. Vajha szavai nem hangzanának el nyomtalanul a pusztában!

— A kassai „Haladás“ a mellett van, hogy az országgyülés feloszlattassék. Az országot iszonyu zavarából nem segitheti ki más, mint az, hogy az egész országban uj képviselői választások rendeltessenek el; a nemzet válaszsza meg lelkiismerete szerint képviselőit s az uj többség ragadja meg szilárdan az ország szakadó félben levő gyeplőit. A mi nézetünk erre az, hogy az országgyülés feloszlatása gátat vetne a folyamatban levő ügyek letárgyaltatásánál. Ez pedig élethalálkérdés. A képviselők ujból megválasztatását sem helyeselhetjük s pedig azért nem, mert az a zavart tetőpontra emelné. Mert még nem minden képviselő hagyta el azon programmot, mely alatt választói az országházba küldék. Tegyenek e helyett az egyes választókerületek ugy, hogy elvhütlen képviselőjüket jogalapon foszszák meg mandatumától s válaszszanak helyébe mást. Az elvhü hazafiakra szükség van most az országházban. Ha e pár embert is lehivnók Budapestről, akkor csakugyan ugy mennének az ország dolgai, mint — László szekere.

— A brassai derék „Nemere“ a magyar érdekeknek idegen ajku s talán nem legjobb indulatu testvéreink közt megóvására, magyar klubb létesitését inditványozza. E czélra — ugymond — legbensőbben szövetkezniök kell magyarságunk jobbjainak. Azok, kik tántorithatlan hazafiság, megingathatlan nemzeti önérzet mellett állásuk, befolyásuk, vagyonuk — de különösen szellemi tehetségük által kiválnak, alakitsanak egy morális konzortiumot, összpontositsanak lehető nagy szellemi tőkét, melynek kamatai a brassai magyarság emelésére volnának forditandók. Legtehetségesebb magyarjaink, kik őszintén érdeklődnek nemzetünk ügyei iránt, egyesüljenek, képezzenek egy társaságot, egy klubbot, mely klubbnak hangot kell adni olyan politika irányra, mely viszonyaink és helyi érdekeinknek megfelel; erőfeszitéssel oda kell törni, hogy az országos ugy mint községi képviseletben a magyar elemre a megfelelő tekintet legyen; hogy a magyarokat érdeklő egyházközségek, egyletek, társulatok tisztujitásainál hazafias, önzetlen, jó gondolkodásu magyar emberek jussanak hivatalhoz, mire nézve megállapitandók a jelöltek, hogy a magyar ipar és kereskedelem virágozzék, általában, hogy gyarapodjunk anyagilag és szellemileg. Támogatni kell a magyar egyleteket, azokat ellenőrzeni és gondoskodni, hogy azokat jó szellem lengje át. Befolyást kell szerezni a hazai sajtóra, azt dolgainkra figyelmeztetni, annak közremüködését kinyerni. Pártolni kell mindenekelőtt egy lapot, melyet a klubb hivatalos közlönyeül fogad el, és mely körül teljes erejével csoportosul, melyben és mely által eszméit terjeszti és nyilvánosan a közönségre hat.

A klubb tagjai törekedjenek minél népszerüebbekké lenni magyarságunk előtt, hogy a tömeg által megkedveltetve, bizalommal megtisztelve annál biztosabban adhassanak helyes irányt a sokaság müködésének, törekvéseinek.

Egy uj röpirat.

(*) Debreczen város könyvnyomdájából épen most került ki egy röpirat, melynek névtelen szerzője — mint maga mondja, — „a pénzügyi szolgálat terén eszi keserves kenyerét.“

E röpirat czime: „Javaslat államháztartásunk küzdelmeiben.“ (Kapható Csáthynál; ára 16 kr.) Ugy látszik, sok őszinteség van ennek irójában s az becsülendő is benne. Nem tagadhatjuk meg tőle a jó akaratot sem, minélfogva a röpirat figyelmet érdemel.

Szomoru tény az, hogy a pénzügyi hivatalok nagy személyzete mellett is óriási mennyiségü adóhátrányok vannak a polgároknál. S ez nem csoda, mert minden hivatal a másikra utal, s egyik sem tesz semmit. A pénzügyér ir az igazgatósághoz, ez az alantas közeghez, ez pedig a községekhez, s ha tetszik, ezek behajtják az adót. Sőt az is megtörténik, hogy az adót idejében ki sem irják, de azért a végrehajtás a kellő időről nem marad el.

Az adóvégrehajtásra pedig — szerző szerint — nem akad más, mint dologtalan korhely, kiszabadult fegyencz, mindenét kártyán elvert hajdani földesur, tönkrejutott zsidó szatócs, kasza kapa-kerülő vagabundus, a kik 3 frt napdij mellett lopják a napot és az államot. Ezek eljárása is aztán magukhoz méltó, s zaklatásuk visszatetszést szül.

Miképen lehetne ezen segiteni?

„A két, ez ideig elkülönitve levő pénzügyi és politikai közigazgatásnak minden megyében egy vezető fő alá rendelése, mintegy összeolvasztása által.“

Nem uj eszme, de jó, s annak megbeszélése korszerü.

Szerzőnek abban is igaza van, hogy a megye élén álló főispánok a pénzügyigazgatóságok teendőit elvihetnék.

Nem akarjuk — mert terünk sem engedi, — hogy e röpirat bizonyitásait pontról pontra kisérjük. Azonban nem mulaszthatjuk el felemliteni szerzőnek még e következő uj, de nem helyes eszméjét.

Szerinte át lehetne alakitani a pénzügyőrséget — államrendőrséggé.

Isten mentsen meg az ily államrendőrségtől. Hiszen szerző igen jól tudja, s őszinteségéről fel is teszszük, hogy bevallja, mikép ama „pályára“ többnyire oly egyének mennek, a kik egyátalán nem képesek sem maguk, sem hivataluk iránt rokonszenvet ébreszteni.

Hát még ha az államrendőrség is kezökbe adatnék! Akkor még gyülöletesebbé válnának.

Az államrendőrség kérdése oly nagy dolog, hogy még nem is lehet a közönséges finánczokra gondolni akkor, midőn ez ügyről beszélünk.

Szinházi szemle.

Vörösmarti Mihály koszorus költönk emlékére a mult szombaton diszelőadás tartatott szinpadunkon kettős világitással. Szinre került:

TÁRCZA.

„VÉSZMADÁR.“

— Regény a tengerészéletből, három kötetben. —

Irta a „Rockingham“ szerzője.

Forditotta **Kompolthy Tivadar.**

Első kötet. — IX. rész.

(25-ik folytatás.)

A „Thames“ e perczben kitüzte az angol lobogót.

Ekközben a hölgyek, kik a hajó hátsó részének egyik kajüttejébe menekültek, párnákkal, ládákkal s egyéb holmival betömték a kettős falakat s ijjedve várták a történendőket.

Chartres, ki mindez ideig a nők körül volt, most visszarohant a födélzetre s ép abban a perczben ért fel oda, midőn a kalózhajóról egy másik bomba repült a „Thames“ középső vitorlái közé s azokat szétszakitá. Egy harmadik golyó a főárbocz két kötélhágcsóját tépte szét. —

A tisztek ismét tanakodni kezdtek.

— A kalózok ágyui erős töltésüek, — szólt a kapitány — haszonnélküli dolog volna, ha mi az ágyutüzet viszonoznók. Nekünk minden védelmünket az ember ember elleni küzdelemre kell szoritanunk. Igy elhitetjük a gazemberekkel, hogy ágyuink nincsenek s ha a szél eláll, mihez reményünk lehet, akkor nem közeledhetnek hozzánk a hajóval s ladikokkal fognak ránk rohanni. Én ép erre épitem tervemet. A kalózok sajkái nem lehetnek nagyok, mert a hajó maga is kicsiny. Ez esetben reményünk lehet, hogy a gazokat sajkástul elsülyeszthetjük. A többiek nem igen fognak merni ujabb támadást kezdeni, ha e terv sikerül.

— Egyetértek önnel, Sir, — felelé az első-hadnagy — de egy óra mulva beáll az alkony s mi nagyon közel vagyunk a parthoz. A hajó még most kormányozható, de egyetlen lövés tönkre teheti, ha a vizszin alatt éri a hajót. Előttünk korallzátony van; a viz csendes, hullámtalan. Tanácsolnám, hogy a hajót azonnal a zátonyra vinnők; a hullámmozgás nem fogja összetörni. Igy, ha éri is hajónkat valamely golyó a vizszin alatt, nem sülyedünk el. Azonfölül akkor csak egyik oldalról kaphatunk támadást. Ez oldalt akkor minden erőnkből védhetjük. Három ágyunkat ide hozhatjuk s ágyuszóval felelhetünk e tengeri kutyák minden lövésére. Igy talán megmenekülhetünk.

E pillanatban egy golyó az előfekárbocz hegyét sodorta el s e körülmény a leghathatósabban bizonyitott az első-hadnagy állitásai mellett.

Kevéssel ezután beállt a szélcsend s a „Thames“-nek csak nagy bajjal sikerült a zátonyra jutni. Alighogy a hajó megfeneklett, egy jól irányzott golyó a hajót vizszinen alól furta ki. A „Thames“ kissé oldalára dölt; de nem sülyedhete. Ha pár perczczel előbb történik e lövés, a hajó mérhetlen mélységbe sülyedt volna alá.

A következő lövés a középárbocz hegyét, az összes kötélzettel, sodorta le.

Chartres leszaladt a hölgyekhez, mert elképzelheté ezek rémületét, midőn az árbocz felső része az iszonyu magasságból a födélzetre zuhant.

— Ne féljenek legkevésbé sem, hölgyeim, — szólt — e golyók bár mily nagy zajt csapjanak is, nem árthatnak nekünk. Minden a legjobban megy. Mi mindnyájan készen várjuk a támadást. A gazembereknek megmutatjuk az utat a pokol felé.

A hajó orrával állt a tenger felé; csak orrát érheték a kalózok ágyugolyói. A három ágyu is ide vonatott tehát; de nem tüzeltek velök. Ekközben beállt a setétség. Midőn a „Thames“ emberei észrevették, hogy az ellen nem veheti észre müveleteiket, megfogták a födélzetre zuhant iszonyu árboczhegyet s azt szélyel szedve a hajó elébe hányták, a tengerbe. Ezenkivül mindenféle rosz fadarabokat, üres hordókat s több effélét erősitettek oda, miáltal egy tutajforma oldalvédet rögtönöztek. Ez által a támadók sajkái elől elzáratott az ut, hogy közvetlen a hajóhoz férhessenek. A tutaj természetesen oly gyönge volt, hogy a ki rá merhetett lépni, azonnal eltünt a fadarabok közt a tengerben. Mig azonban a mozgó sajkáról, a mozgó fatutajt elmozditháták, mi csak iszonyu fáradságos munka után sikerülhetendett, addig a „Thames“ emberei egy szálig felaprithatták a kalózokat.

— Igy, — mondá Turnbull, mialatt büszke önérzettel tekintett le elmés müvére, melyet a kalózok vesztére készitett — igy jól van! Ha e csapdába belé nem hullnak a gaz ördögök, ugy pillanatig se legyek tovább tengerész. Ezenfölül nincs más egyéb hátra, kapitány ur, mint hogy ágyuink a tutaj külső szélének irányozzuk s abban a pillanatban, mikor a gazok sajkái oda ütődnek, elsütjük. Fogadom, oly lőpor szag lesz ez, melytől örökre megkábulnak a gazemberek.

— Igy már nem kételkedem ágyuink hatása felől, — jegyzé meg a kapitány — mert féltem, hogy nem irányozhatjuk ágyuinkat oly nagyon le, hogy a sajkákra, ha már a hajóhoz ütődtek, tüzelhessünk. Igy azonban a koppanás, melyet a tutajhoz ütődésük okozni fog, tudtul adja a pillanatot is nekünk, melyben kartácsaink a legjobb hatással lesznek.

Timmius kapitány egészen el volt ragadtatva az elmés ötlet s ennek ily nagyszerü keresztülvitele fölött.

Egy golyó e perczben süvöltve furódott a hajófarba.

— Jó volna a lámpát eloltani, mely a farárbocz alján függ. Igy a vérebeknek czélpontjuk van, hová öldöklő tüzüket irányozhatják. — Szólt Chartres a kapitányhoz.

— Igaza van önnek, Chartres, — szólt a kapitány — s a következő perczben a jellámpa eloltatott.

Ismét ágyu dördült s a golyó a hajóorr hajlását surolá.

— Hurráh! — kiált fel örvendve a hü Chartres. — Orvos ur, siessen a hölgyekhez s mondja meg nekik, hogy a kalózok tüzelését elvontuk tőlük s hogy most a hajóorrt paskolják.

De a kalózok ágyui e perczben elhallgattak. Halotti csend uralkodott a tengeren. Mindnyájan érezték, hogy a megpróbáltatás nehéz perczei közel vannak.

— Mindenki foglalja el állomását, — vezényel a kapitány.

Turnbull az egyik ágyu mellé lépett; a másodikhoz mr. Yarker állt, a harmadik a Darcie-család ven szolgájára, Adams-ra bizatott. Chartres és Rushton a lőfegyverrel ellátott legénységet vezénylék.

Nehány perczig tartó csend után a gyakorlott szemek két sajkát vettek észre, melyek gyorsan közeledtek a „Thames“ felé. Egymás mellett haladt mind a kettő s roppant ügyességgel siklottak egyenletesen mindközelebb. Mintegy pisztolylövésnyire a hajótól minden erejéből neki rohant a két sajka a „Thames“-nek, mig a benn ülő rablók irtózatos csatakiáltást hallattak, melyben vérdühök s vadságuk nyilvánult.

A „Thames“-en mindenki elborzadt ez ördögi üvöltésre.

— Rajta, — szólt Chartres — hallassunk mi is egy angol „hurráh“-t. Hadd rémüljenek kissé e vérebek s aztán végezze szótlanul kötelességét mindenki.

Az angol „hurráh“-t minden ellen tisztelni, félni szokta.

A britt csatakiáltás elhangzott s a rohanó kalózok e dördületes hangból következtették, hogy itt vérfürdő vár reájuk. De később látván, hogy még most sem tüzelnek rájuk, bátorságuk csak megkétszereződött s kettős dühvel rohantak a „Thames“-re.

A „Thames“-en pedig halotti csend uralkodott.

Az üvöltő kalózok rohanó sajkái mind közelebb jöttek. . . . .

(Folyt. következik.)

„Marot bán“, szomoru játék 5 felv. irta Vörösmarti Mihály.

Az előadás előtt a zenekar szép nyitányt játszott, mi után az összes személyzet énekelte a „Szózat“-ot, mely után „Vörösmarti dicsőitése“ nagy néma képlet következett, görög tüzzel világitva.

Marot bán előadása is szépen sikerült; a czimszerepet Rónai adta, neje Lukácsiné volt. —

Közönség szép számmal.

Vasárnap adatott: **„Parlagi Jancsi“**, népszinmü 3 felv. népdalokkal: ujonan magyar színre alkalmazta Szentpéteri Zsigmond.

A czimszerepet Bogyó játszotta; e szerepét ő még tavalyi előadásával feledhetlenné tette. Játéka s éneke ez alkalommal sem volt hatástalanabb. Mellette kell kiemelnünk Horváthnét (Rózsi,) ki otthonias játékával, találó alakitásával s szép énekével tünt ki. Lukácsiné (Széppatakiné) gyönyörü alak volt, s játékában meglátszott az értelem s érzelem. Kitünően müködtek még: Dózsa (Báródi,) Zöldiné (Óházíné,) Horváth V. (Vidor).

A közönség ez alkalommal egészen megtöltő a szinházat.

Tegnap került szinre: **„A betyár kendője“**, eredeti népszinmü dalokkal, 4 felv. irta Abonyi Lajos, zenéje Nikolics Sándortól.

E szép nyelvezettel irt népszinmü ez idényben már másodszor adatott, s most is szép közönséget gyüjtött. Az előadás összevágóan folyt le.

UJDONSÁGOK.

* **Adakozás.** A nőegyleti árvaház részére ujabban a következők adakoztak: Özv. Szilágyi Lajosné Fényes Karolina 1 köböl tiszta buzát; Fényes Lajosné, Komlóssy Eveline 2 véka rozst; Nagy Lajosné 10 font szappant, Marjalakiné urhölgy egy darab szalonnát, fél véka lisztet, fél véka krumplit, 4 csomó pamutot, tengerit, — és csemegére a gyermekeknek 60 krt s ruhanemüeket, egy magát megnevezni nem akaró nő 1 forintot, diót, pecsenyét. Fogadják az igen tisztelt adakozók becses adományaikért s az árvák iránt tanusitott nemes rokonszenvükért az ápoltak nevében is nyilvánitott forró köszönetemet. Tisztelettel. Debreczenben, 2873. decz. 9. Gr. Bethlen-Mikó Róza, nőegyleti elnök.

* **Gazdaszbál.** A gazdasági felsőbb tanintézet hallgatói jövő évi febr. 1-én tartják farsangi tánczvigalmukat a szinházban. A jövedelem természetesen az ő segélyegyletök javára fordittatik. Ajánljuk ezt előre is a közönség méltányos pártfogásába.

* **A nagytemplom** toronyórája ismét megromlott. Talán a heti vásár tiszteletére történik ez? Vagy nincs Debreczenben oly órás, a ki ezt rendben tudná tartani? Csak nem kell talán azért is Bécsbe, vagy Prágába mennünk?

* **Táborszky és Parsch** szorgalmas zenemükiadónál megjelentek és beküldettek hozzánk a következő zenemüvek zongorára: „Volt nekem egy daruszörü paripám.“ „Jaj be szennyes az a maga kendője;“ „Ez a kis lány azt hiszi;“ „Az a kis lány jaj be czifra, here-tyu-tyu-tyu.“ Szerzé Tisza Aladár; ára 60 kr.: „Minnie Davies Quadrille.“ O. Müllertől, ára 60 kr.; „Neger Marsch“ Ásbottól, 60 kr.

* **A szinházi müsorra** — ugy látszik — az időjárás is nagy befolyással van. Egyszer egyik, másszor másik beteg. Ezért aztán a müsort gyakran kell változtatni. Holnapra operette van kitüzve.

* **Egy elmeháborodott nő** jelent ma meg a városházánál, s ott bement egyenesen a polgármester szobájába, s minden bevezetés nélkül helyet foglalt. E különös magaviseletnek okát kitalálták aztán mindjárt, mihelyt a nő beszélni kezdett, meglátván beszédéből szerencsétlen állapotát. A nő már idős, selyem ruhában volt, s azzal képzeleg, hogy a városháza az ő tulajdona, de a „népjogok eltiprói“ azt erőszakkal vették el dicső őseitől, s annyira megütötte magát, hogy onnan csak nehezen lehetett kihivni. Hozzátartozói azonnal értesittettek az ügyről.

* **Helyreigazitás.** 238-ik számunkban az ujdonsági rovatban jelelt, és a muzeum-egylet számára ajándékozott tárgyak közül a brillántos órát nem Baranyi Ágoston, hanem Nadányi Miklósné, Szilágyi Bella urhölgy ajándékozta.

* **Dohányzóknak.** A kik saját szükségletükre dohányt akarnak jövőre termeszteni, ez iránt jövő évi január 15-ig jelentkezhetnek czeglédutczán, a Komáromi-házban, Rab László városi alkapitánynál.

* **Rablás.** Vértesi Sándor debreczeni illetőségü egyén közelebb az ondódi tanyákon 3 tehenet rablott el, melyek Szarka S. tulajdonát képezék. B. Dániel csendbiztosnak azonban sikerült a rablót kézrekeriteni s büntársával az ügyészségnek adatott át.

* **Közmivelődési ügy.** A „Debreczen“ f. évi deczember 6-án megjelent 238. számában „Pedzi“ aláirással egy, — közmüvelődésünkre vonatkozó érdekes közlemény jelent meg, melynek utósó pontjára nézve nehány megjegyzést kell tennem. Debreczennek ez idő szerint nem két, hanem három kaszinója van, és pedig keletkezésük sorrendje szerint a polgári kaszinó, a kereskedő ifjak önképző egylete és a polgári kör. Feltéve, hogy t. czikkiró elösmeri a kereskedő ifjak önképző egyletét ezen kaszinók egyikének: azon esetben, kérdésére, hogy melyik tett valaha csak egy lépést is, hogy kebelében tudományos felolvasások vagy előadások tartassanak? egész tisztelettel azt válaszolom: hogy igenis tett ily értelemben lépést a kereskedő ifjak önképző egylete, még tavaly és az előtt, s mi több, igen szép eredménynyel. Első volt, ki az emberi nemről, annak szervezetéről, és az állattanról három izben igen érdekes előadást tartott, a felsőbb gazdasági tanintézet igazgatója, — most budapesti lakos — Tormay Béla. Ezt követte a reálkereskedelmi tanoda igazgató tanára Lovassy Sándor természettani előadása példákkal illustrálva, s végre az egylet tagjai által önként elvállalt dolgozatok felolvasása vagy más nyelven irott szakmunkák ösmertetése. Ilyen értelemben haladt előre ama zsenge egylet az önmüvelődés reményteljes záazlója alatt mindez ideig, s ohajtjuk hinni, hogy ezen nemes szándokának kivitelében tovább gátolva nem lévén: érdekes estélyeit még e télen folytatja, s mit eddig elmulasztott, azt is helyre hozza. Egyébiránt — szabad legyen itt megjegyeznem, — arra nézve, hogy tudományos felolvasást vagy előadást hallhassunk, szerintem nem is volna mulhatatlan szükséges a kaszinók helyisége, különösen itt, hol igen nagy és terjedelmes föiskolánk, szép nagy városházunk van. Csak akarat legyen tisztelt tanáraink ban, — kik ma már nagy számmal és jobb fizetéssel alkalmazvák, — arra, hogy önmagukról ajánlkozzanak szaktudományokból a nyilvános téren népszerü előadásokat tartani — mint tette ezt a 48-as évek előtt egy kedves emlékü elődjük; — akkor, minden előitélet legyőzve; örömmel üdvözöljük öket egyenkint és összesen. Debreczen, 1873. évi deczember 8-án.

N. M.

* **Elveszett.** Egy fekete, széles csipkével diszitett mantill az utczán elveszvén, a megtaláló kéretik Jeney István alkapitányhoz felvinni, hol 5 frt jutalomban részesittetik.

* **Lapunk felett** veszekszik Balassa-Gyarmaton a jobboldali „Nógrádi Lapok“ az ottani baloldali „Ipoly“-lyal, előbbi szemére hányja az Ipolynak, hogy lapunkból több közleményt vesz át. A kis makranczos kormánylap elfelejté, hogy a titkos ollózásért épen ő róvtuk meg közelebbről, mig az Ipolyra soha sem volt panaszunk.

* **Élelmesség.** Egy utczaseprő közelebbről mellékkeresetre akart forrást nyitni, s erre nézve a burkolathoz szükséges koczkaköveket használta fel, oly módon, hogy azokat a falusi embereknek jó pénzért eladogatta; azonban élelmességének megadta az árát, mert rajta vesztett.

* **Beküldetett.** T. szerkesztő ur! Sajnálattal esett tudomásomra, hogy a „Debreczen“ 238. számában közlött báli jelentésem egyes kitételei többek előtt, de különösen az estélyt adó ifjuságnál nagy visszatetszést szült, felkérem tehát t. szerkesztő urat ezen nyilatkozatom felvételére, mely szerint kijelentem, hogy a neheztelt kifejezésekkel, — melyeket inkább elhamarkodásomnak, mint rosz akaratomnak kérek tulajdonitani, — sértő szándékom egyátalában nem volt, s ennek nagyobb bizonyságául azokat visszavonván, a netalán magukat sértve érzett hölgyektől bocsánatot is kérek. Debreczen 1873. deczember 9. A neheztelt czikk beküldője.

* **Tolvajlást** követett el egy csavargó, s midőn rendőreink üzőbe vették volna, kiabált, hogy ne fussanak utána, mert szegény asszony részére lopott. Persze, hogy e Ballagokodás nem használt. Hanem azért a csavargó odább állt.

ORSZÁGGYÜLÉS

(decz. 8.)

Az elnök több kérvény bejelentése után a ház éljenzése közt tudatja, hogy Ghyczy Kálmán Komárom város ujonan megválasztott képviselője benyujtá megbizó levelét. Széll Kálmán benyujtja a pénzügyi bizottság jelentését az 1864-ik évi költségvetés szükségleti részének revisioja iránt, mely hétfőn fog tárgyalás alá vétetni. — A kérvényi és központi bizottságok jelentése után a jogügyi és a naszód-vidéki rendőrség ügyében kiküldendő bizottságok választattak meg, s az ülés véget ért.

Fővárosi értesitő.

** Született a lefolyt héten a főváros területén 186 gyermek; elhalt 163 személy. Növekedés eszerint 23.

** A király-utczán tegnapelőtt éjjel tüz ütött ki; de csakhamar elfojtották, mielőtt nagyobb kárt okozhatandott.

** Vörösmarti Mihály születése évfordulóját a nemzeti szinház is megünnepelte győzve; örömmel üdvözöljük öket egyenkint és e napon halhatatlan költőnk „Áldozat“ czimü s összesen. Debreczen, 1873. évi deczember 8-án. darabja került szinre teljes kivilágitás mellett.

** Reményi Edea télen át Varsóban és Lembergben fog időzni.

Belföldi hirek.

** Fiuméban Gresits tanár az ottani olasz főgymnázium számára megirta a magyarok történetét olasz nyelven.

** A király 25 éves jubilaeumát ugy ülte meg a pécsi tanuló ifjuság, hogy midőn az e czélból tartott isteni tiszteleten a „Gott erhalte“ énekeltetnék, az ifjak mindnyájan megindultak — kifelé a templomból. Igy irja ezt a „Pécsi figyelő.“

** Győr egyik lelkészére közelebb valami orgyilkos rálőtt; de nem talált s elmenekült. A tettes ismeretlen.

** Vörösegyházán felakasztotta magát Komornyik Nándor ismeretes zongorakészitő. Két kis gyermeket hagyott hátra.

** Tüzvész. Győrmegye Nyárad községében mult hó 24-én 13 ház égett le.

** Halálozás utazás közben. Mult hétfőn a szatmári indóházhoz egy beteges festőlegény érkezett s kocsiba ült, hogy a városba hajtasson, de mire a városba ért — meghalt.

** Ismét papképviselő. Selmeczen Boltizár prépost választatott meg országgyülési képviselőül.

Legujabb.

— Szlávi lemondását a kormány nem fogadá el, Kerkápoly és Tisza Lajos lemondása elfogadtatott.

— A konzervativpárt vasárnap értekezletet tartott.

— Ghyczy Kálmán képviselővé igazolása előtt nem megy a házba. Azután Tóth Kálmán helyére ül.

KÖZGAZDASÁG.

— Debreczen, decz. 9. Közzadasági életünkben — a családok hanyatlásának hatalmas tényezőiül — két nevezetes körülmény észlelhető. Egyik önhibánk, másik a külnyomás.

Önhibánk erős gyökein táplálkozó fajának ezer águ dus lombját nem irtjuk, sőt azt, a rosz szokást és élvet hajhászó ifjuság, az ujabb nemzedék nagyobb rész, épugy, mint elődeik, ápolni törekszik. — Ily hibák közül való a számitás nélkül való költekezés, erőnk és tehetségünk feletti élvhajhászat, miáltal a gyarapodást teremtő munkától elszoktatjuk testünket, sőt attól türhető helyzetünkben irtózunk. E nemzeti nyavalya elterjedt már oly családokban is, melyben értizedek előtt még szorgalmas, munkás családtagok voltak. Az ily tényezők miatt mutat aztán oly arányokat a statisztika, miszerint Magyarországban az összes népségnek harmadrésze tétlenül, here módon él, a másik két harmadrész látván el minden igénye kielégitését. Kiváltképpen pedig a — különben finom észszel dicsekedhető — nőnemet terheli a statisztikai kimutatás, midőn azt tárja fel, hogy a dologtalanul élőknek mintegy 7 tizedrészét — bár igen munkás nőink is vannak — a nőnem szolgáltatja. Más országban, hol a kultura a legfensőbb fokon áll, hol a családias élet gyönyöre mellett — minden családtag dolgozik hivatása és tehetsége szerint — a munka nélkül élők alig teszik az összes népességnek egy tizedrészét.

Már azt tudjuk, hogy a munkával, örökös tevékenységben élő népek közt az erkölcsi erő lélek és testi szilárdság honosabb, mint a minden erkölcstelenségre utat nyitó tétlenségben élők között. A hol pedig erkölcsi erő nincs, ott az államgazdászatnak mostoha jelene ugy, mint jövője; de minden oly család, melyben tétlen élő herék léteznek, ki van tétetve a mulhatatlan bekövetkező tönkrejutásnak.

Azért, hogy ma még a vagyonnal dicsekedhető családok közé be ne csapjon a pusztitó elem: szükség, hogy a családfők minden hatalmukkal arra törekedjenek, hogy minden tagja a családnak tisztességes munkával foglalkozásban tartassék. Bár mily csekély értékünek láttassék is a munkakör, ha az serényen szorgalmasan gyakoroltatik, bizonyos hasznot hoz a házhoz, de az erkölcsi erő, melyet nyer, — mindenkor többet fog érni az anyaginál.

A külnyomás abban és az által nehezedik reánk, midőn kölcsönpénzre szorulunk. Egy gondos, munkás és takarékos gazda a legvégső szükségben is óvakodik ettől: de a könnyelmüek, kivált ha tetemes vagyonnal birnak, egyik kölcsön után kötik a másikat, s midőn a fizetési idő eljön, még kamatját sem képesek teljesiteni, hanem annak teljesitése végett ujabb kölcsönt kötnek: s igy rövid időn beáll a credo.

A hitelezők pedig, kell hogy ismerjék embereiket; azért a hitelvesztett, vagy pazarlók irányában szigorubban járnak el. Igy a nagyobb bankházak, igy a bécsi nemzeti bank is.

Azt tapasztaljuk, hogy a nagy bankok által nyujtott kölcsönök akkor vonatnak be, midőn arra a legnagyobb szükség volna az ipar és kereskedés előmozditására, hogy hazai földmivelésünk terményeit, a megszükitett pénzpiacz által, minél ócsóbban vásároltathassa meg közvetitői által s ő adhassa el nagy nyereséggel.

Azért, ha akarjuk, hogy a pénzhatalmak ne uralkodjanak rajtunk, jelszavunk legyen: „Munka és takarékosság!“

Felelős szerkesztő s kiadótulajdonos:
OLAH KAROLY.
Főmunkatárs:
SZATMÁRI KÁROLY.

HIRDETÉSEK.

Csatlakozások saját vonatainkon:
A 11. számu vonat csatlakozik: Királyházán a 116, — Bátyun 211. és 212, — Csapon 311. és 312. és S.-a.-Ujhelyen a 411. és 414. számu vegyes vonatokkal.
A 12. sz. vonat csatlakozik: Csapon 311. és 312. — Bátyun 211. és 212. számu vonatokkal.
A 13. sz. vonat csatlakozik: Királyházán a 113, 114. — S.-a.-Ujhelyen a 412. és 413. számu vonatokkal.
A 14. számu vonat csatlakozik: S.-a.-Ujhelyen a 411, 414. és Királyházán 113, 114 számu vonatokkal.

Eladó tüzifa.

A debreczeni vasut pályaudvarán nagy mennyiségü száraz bikfa ölenként 13 frt 50 krral eladó. Értekezhetni a tulajdonos

Fridmann Fülöppel.
729 3—3

tüzifa ölenként, kész törött festékek, hozzá lenfirneisz, pamacsok, mindenféle lackok, tiszta gép faolaj, szekérkenőcs sárga és fekete, szeppességi főzelékek, lencse, borsó, paszuly, aszalt szilva és tekvár, finom crosz thea, finom jamaikai rum, olasz gesztenye, füszer és festék nemüek, jutányos áron ajánlatnak.

Kacsó Ferencz
füszer és festék kereskedésében tak. pénztár ház alatt.

Uzsanesak itt van a debreczeni Részvény kártyagyár eladási raktára.
701 4—10

A vezérigazgatóság.

Debreczen. 1873. nyom. a részv. társ. könyvnyomdájában.

1873. V. évfolyam

Előfizetési árak:
Helyben es postan küldve:
Egy évre 10 frt — kr. ½ évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „
Előfizetési pénz s minden közlemény: *Főpiacz, Vecsey-ház földszint* a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.
Előfizethetni helyben:
Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

A balközéppárt helyzet

Azt mondják, hogy mid veszedelem van, mint a mostani, a kormány és az uralkodó jobb többség rosz gazdálkodása miatt séggel fenyegeti az országot, a pártoknak fel kell hagyni programkal, és oda kell törekedni, hogy sülve a hazát megmentsék!

Jó! Engedjük meg, hogy mo veszély van, s hogy a pártoknak sülni kell.

De kérdjük, vajon helyes-e az, a párok épen azon zászló körül cs tosuljanak, mely alatt erőszakolta uralkodott többség a mostani inség lapotot?

Kérdjük, hogy helyes-e az, az ellenzék, a baloldal azt hirdetve, nem adja fel elveit, épen azon jobb politikájához simulni késznek nyilv magát, mely eddigelé is végzetesne szélyesnek bizonyult be az ors nézve?

Nem az lenne-e inkább a köv zetesség, hogy a párok épen azon zászlója alá csoportosuljanak, mely dig is kárhoztatá az uralkodott töb politikáját és eljárását, — azon pár zászlója alá, melyről még legalább hogy veszélybe dönti a hazát, ne zonyosodott be; s midőn az uralk többségről bebizonyosodott, hogy kája és kormányzata véginségre ju az országot!?

Azaz: nem az volna e helyes, az eddigi ellenzék, mely éveken k tül oly diesőn kitartott programmja lett, emellett most még szilárdabbul maradván, képezze azon pártzömöt körül csoportosulni kell a többi pár

Azt hiszszük, hogy igy is volna ennek lenni, igy is lett vol ha a balközéppárt országgyülési — akkor, midőn legerősebbek vol nem engednek.

Ha az uralkodott többség kor zata lehetlenné vált: mi természet mint hogy azon párt emelkedett felszinre s többségre, mely szám s is legerősebb volt a megbukott tö után?

Azt hiszszük, igy is lett vol ha a balközéppárt országgyülési tö ki nem jelenti vala, hogy kész az kodott többség által e lalt álláspontonis korm vállalni!

Mi természetesebb, mint az, ezen engedékenység ált éveken át tántorithatlanul kitartot középpárt ereje meggyengi a végfeloszlásnak induli ség élete ismét lélekzete hogy bizonyos időre ismét fe magát!

Ha a balközéppárt nem lé azon képtelen helyzetbe, hogy a dali politika sarkkövét saját álláspo elfogadja: parlamentaris viszony gondolni sem lehet más következ mint azt, hogy a bukott többség ő foglalja el!

TÁRCZA.

„VÉSZMADÁ

— Regény a tengerészetből, harom kötet

Irta a „Rockingham“ sz

Forditotta **Kompolthy Tivadar.**

Első kötet. — IX. rész.

(26-ik folytatás.)

A mint a kalózok sajkái a tutajhoz észrevették, hogy valami különös aka sajkáik s a hajó közt, fel nem foghatá akadály mi lehet. Nehányan ráugrottak dozó talajra, de ugyan e perczben nyo is tünték a habok közt. Irtozatos vavar

Ez volt ama pillanat, melyre Tur hideg számitással várt.

Jelt adott s abban a pillanatban dörrenés rázkódtatá meg a léget. Háro repült az összezsufolt kalóztömegre, ezek átkos ordítás közt a tutajt a hajó e erőlködének.

Most a fegyverek s karabinierek a hajó szélére s gyilkos sortüzet bocs rablók közé.

Egyetlen egy gazembernek sikerül mes“ födélzetére jutni s egyenesen a ka